

שבת פרשת ויקהל שבת שקלים

כ"ט אדר א' תשפ"ד

גיליון מס' 92

מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

ראש הישיבה

מתוך החיזוק היומי לזמן המלחמה

אחר והיא מכריחו שלא ברצונו על כן אמר כי היה במביאי נדבה יש אשר נשאו לבו ויש אשר לבו לא נשאו אך רוחו הטהורה אשר בקרבו היא נדבתהו ליתן. ועל דרך זה יובן מה שמסיים 'כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם וגו' הביאו בני ישראל נדבה לה". פירוש, כי הקב"ה הוא בוחן לב ולא היה לו נדבה לרצון כי אם אותם אשר ידע כי בלבם ורצונם הטוב עשו והתנדבו והוה היה נדבת כנסת ישראל להקב"ה לב האנשים ההמה והוה 'כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם' המה בעצמם הביאו בני ישראל נדבה לה".

החתם סופר מדגיש כי האנשים התעלו לא רק על היכולת הכלכלית שלהם אלא אף על המידות והטבע שלהם.

התרגום יונתן מבאר כאן את המשמעות העמוקה של ההתנדבות (שמות ל"ה, כ"א):

"וְאֵתוּ כָּל גִּבּוֹר דְּאִתְרַעֵי לְבִיָּהּ וְכָל דְּאִשְׁלָמִית רוּחִיָּה בְּנְבוּאָתָא דְעַמִּיָּה הִיְתִיב יַת אַפְרָשׁוּתָא לְקִדְּם ה' לְעִבְדֵי דַת מְשָׁכֵן זִימְנָא וְלְכָל פּוֹלְחֵינִיָּה וְלְלְבָאִשִּׁיָּה קוּדְשָׁא".

רוח ההתנדבות היא השראה של רוח נבואה, השראה אלוקית עליונה. ומכאן ניקח גם לתקופתנו וגם מעבר לה את הכוח הגדול של ההתנדבות, כל אחד במקומו ובצורתו - מעבר לטבע ומעבר ליכולת, להשקיע ולתרום מה שאנחנו יכולים.

החיזוק היומי שניתן בתאריך כ"ד אדר א' תשפ"ד הוסיף נמצא באתר הישיבה

בפרשתנו חוזר שוב ושוב השורש נ.ד.ב. נדיבותם של עם ישראל מודגשת שוב ושוב, וכמו כן ישנה חזרה על הביטוי על "נשאו לבו".

האור החיים הקדוש וכן החתם סופר דנים על הכפילות בין "נשאו לבו" ל"נדבה רוחו". האור החיים אומר כך (שמות ל"ה, כ"א): "ויבאו כל איש אשר נשאו וגו'. פירוש אומר 'נשאו לבו' ו'נדבה', דע כי יש שתי הדרגות במתנדבים, הא' הוא המתנדב ברצון נפשו כפי יכולתו וערך ממונו, ולזה יקרא נדבה רוחו לשלול שאינו עושה הדבר כמו צער בנפשו, והב' הוא המתנדב יותר מיכולתו מגודל טוביות לבו, ולזה יקרא נשאו לבו פירוש שהלב מנשאהו ומעריכו בערך עשיר יותר ממה שהוא לתת דבר יקר. ולזה אמר כי בישראל נמצאו ב' סוגים הנזכרים, ופתח במעולה שבשניהם ואמר כל איש אשר נשאו לבו, ודקדק לומר תיבת איש לשון חשיבות, וכנגד הב' אמר וכל אשר נדבה רוחו ולא אמר איש כי אינו חשוב בערך הראשון, וממוצא דבר אתה יודע כי לא היו בכל המתנדבים אלא ב' הדרגות וב' לשבח שנדבו בלבם ולא עשו הדבר בחסרון רצון הלב אלא שאחד גדול מחברו".

האור החיים מדגיש שיש אנשים שתרמו מעבר ליכולתם. החתם סופר על התורה (שמות ל"ה, כ"א): "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו - יש לומר כי יש ב' מיני מתנדבים יש אשר לבו טוב ומתעורר ליתן ויש אשר לא ירצה ליתן אלא כי נשמתו טובה הורגלה במצוה זו ע"י שכבר היתה בנפש צדיק

לא החיצוניות עיקר - לא ההון הרב ולא המים הרבים,
לא הם שיהוו הצלחת האדם הפרטי והאדם הכללי,
אפילו יריעות ארעיות יכולות להביא את הקב"ה לשכון בתוכנו.
הפרשה מחברת אותנו לסוד היריעות - גם ללא חיצוניות מרהיבה,
דווקא בארעיות ובפשטות נמצא ה' יתברך ושוכן בתוכנו.

מתוך החיזוק היומי לזמן המלחמה
נמצא באתר הישיבה

פינת הילדים

חִיּוּת חִיפּוֹשׁ כְּפִרְשֵׁה וְכִרְשִׁי

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

רוצים כְּאוֹרֵךְ הַכֹּא...

3. איך אומרת התורה שלוחות הברית היו "חלולים"?

2. מה מיוחד בשבטים שמהם באו אומני המשכן?

1. מתי הקהיל משה את עם ישראל?

"אין קץ לרעות הגשמיות והרוחניות של התפרדות האומה לחלקים,
זאת היא ממש מחשבה של עבדה זרה כללית
שאנו בטוחים עליה שלא תתקיים"

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק, ערפילי טוהר עמ' ק"א)

תחום אומנות החושים התפתח מאוד בשנים האחרונות. חלק מאומני החושים המובילים בעולם הם יהודים.

תחום אומנות החושים, הוא תחום מאוד מעניין. המטרה שלי היא לגרום לאנשים לחייך ולהנות, ומצד שני להישאר בתעלומה. "איך ידעת על מי השבתי?", "איך ניחשת את שם השיר?"

דווקא כאמן חושים דתי חשוב לי חשוב לי לענות על שאלה שאני שומע הרבה (ובהתחלה זה הפתיע אותי), האם יש לכם כוחות על טבעיים? חשוב לי להדגיש שבתחום הזה אין לאף אחד כוחות על טבעיים. אנחנו משתמשים באשליות, פסיכולוגיה, וגם בטכניקות שלקוחות מעולם הקסמים. המטרה שלנו היא לגרום לקהל לסקרנות ולהנאה, כמו כל אומנות אחרת.

באופן כללי אומר, שלאנשים יש רצון עז לגלות את הנסתר. יש תכונה פנימית שגורמת לנו לרצות לגלות את הדברים שהם מעבר דברים שאנחנו לא מבינים (בדומה לכך אפשר לראות את ההתעוררות ללימוד חכמת הנסתר, ואת השיעורים של ראש הישיבה שליט"א).

תמיד אהבתי את תחום הקסמים, אבל הרצון שלי לחקור מעבר ולהתפתח, צמח דווקא בישיבת מעלות כאשר נפגשתי עם חבר מהשיעור שהיה קוסם מצוין (שמחה אייזנר).

אחד האתגרים הגדולים שאני לוקח איתי הוא הרצון להראות לחבר'ה צעירים שמצד אחד אפשר לחיות חיים תורניים מבלי לוותר על העקרונות שלך, ומצד שני לא לוותר על המקצועיות שלך. יותר מכך, המקור להשראה למופע שלי הייחודיות שלו, מבוססים על העולם התורני שלי.

משמעות השבת הרב מנשה וינר

פרשתנו נאמרת בהקהל, והדבר אומר דרשני, מאחר ולא בכל מקום נאמר לנו שמה מקהיל את העם להשמיע להם את ציווי ה'.

משה פותח את דבריו בציווי על השבת, אולם הוא כבר עשה זאת בפרשה הקודמת (ל"א, י"ב - י"ז). ניתן לאמר שכל הפרשה הקודמת נאמרה למשה על מנת שיאמרה לבני ישראל, ובפרשתנו משה מבצע זאת. אולם לא נאמר למשה בציווי ב"כי תשא" שיאמר זאת בהקהל.

ישנם מספר הבדלים בין פרשיית השבת ב"כי תשא" לבין הפרשייה אצלנו, ונעמוד על שלושה מהם:

- א. סדר העניינים - בפרשת "כי תשא" תחילה נאמר הציווי על המשכן ופרשיית השבת מסיימת את העניין, אולם ב"ויקהל" הפרשה פותחת בציווי השבת ורק לאחר מכן עוסקים במשכן.
- ב. תוספת ב"כי תשא" - "ושמרו בני ישראל את השבת... כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" (ל"א, ט"ז - י"ז).
- ג. תוספת ב"ויקהל" - (ל"ב, ג) "לא תבערו אש..."

ניתן לתלות את הסיבה לשלושת השינויים בין הפרשיות בסיפור החוצץ ביניהן, חטא העגל. ריה"ל בספר "הכחור", מסביר מה היה חטאם של ישראל בעגל (מאמר ראשון אות צא):

"...ולבסוף הרגישו אחדים מהם צורך לבקש להם נעבד שיוכלו לפנות אליו ככל האומות אך גם לא כחשו בא-לוהותו של מוציאם מארץ מצרים, הם בקשו רק כי יהיה אתם תמיד נעבד מוחש אליו יוכלו לרמוז מדי ספרם את נפלאות א-להיהם, כאשר עשו זאת לימים אותם המאמינים אשר בראותם את הארון אשר עשה משה ע"ה קראו הנה הא-לוה... חטאת העם היתה אפוא רק בזה שעשו להם תמונה, דבר שנאסר עליהם, ובוזה שיחסו כח אלוהי לדבר אשר עשו בידיהם ומרצונם **בלי אשר באה על כך מצות הא-לוה**... היה עליהם להוסיף להמתין למשה ולא לעשות להם סמל **מדעתם** ולקבוע מקום אליו יכוונו, ולא לבנות להם מזבח ולהעלות עליו קרבנות. כל זה בא להם בעצת האצטגנינים ובעלי הטלימות שביניהם אשר חשבו את עבודתם הם שהיו עובדים **לפי הקשי הדמיון** קרובה לעבודת האמת, אולם דרכם בזה לא היתה כי אם כדרך הכסיל".

לפי שיטתו של ריה"ל החטא של עם ישראל היה בכך שהם חיפשו תחליף למשה, משהו מוחשי שדרכו יוכלו לעבד את ה'. חטאתם העיקרית היתה שהם לא צוו על כך. הם הלכו על פי "הקשי הדמיון" במטרה לחתור לאמת אך הגיעו לקלקול בחטא העגל.

זו דוגמא טובה לסכנה בעבודת ה' שלא מתוך ציווי, ולאור דבריו של ריה"ל מובן מדוע גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה. אמנם, מי שפועל על פי נטיית לבו עושה זאת בהתלהבות יתירה, אך התלהבות זו יכולה לגרום את האדם למחוחות מסוכנים. לעומת זאת, הפועל מתוך ציווי יודע שהוא עושה את הדבר הנכון.

הייחודיות של השבת היא אשר מציגה את הפתרון לנפילה של חטא העגל. שבת מלמדת את האדם שעליו לבלט את עצמו ולא ליצור יתר על המידה. יש חשיבות לכך שששת ימים תעשה מלאכה", אך זה קיים רק כאשר "וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", אם האדם יודע לקבל מרות אזי הוא יכול גם ליצור.

עולם הקסמים ואומנות החושים, מבוסס על חשיבה מחוץ לקופסא. אחד הדברים שהקמתי במשך השנים הוא רשת של שיעורי העשרה בבתי ספר, שמבוססים על חשיבה יצירתית באמצעות חידות וקסמים.

לכבוד חודש אדר, אדגים לכם נקודות של חשיבה יצירתית שתנסו בעצמכם. שימו לב לסדרת המספרים הבאה: 2,3,6,7,8,12,13,16,17,18 נסו לנחש מה המספר הבא בסדרה. לא לרמות ולהסתכל בתשובה...

המוח שלנו באופן אוטומטי כאשר הוא רואה מספרים, מתחיל לחשוב על כל מיני תרגילים בחשבון. מה החוקיות של המספרים וכו'. התשובה כאן היא הרבה יותר פשוטה. תגידו בקול את המספרים, ואתם תגלו משהו מעניין, כל המספרים מתחילים באות ש'. ולכן התשובה היא 30! בגלל שאנחנו חושבים בתבניות קבועות, כאשר משנים לנו משהו קטן אנחנו מתבלבלים.

עוד ניסוי אחד קטן: שימו לב האם אתם מצליחים למצוא את את הטעות! 1,2,3,4,5,6,7,8,9

מקווה שהצלחתם (רמז: שמעון העמסוני היה דורש כל 'אתים' שבתורה). חודש טוב, בשרות טובות לכל עם ישראל!

יוני לחמי נשוי +6, גר בחספין אומן חושים, בעלים ומנהל חברת שיעורי העשרה וחוגים

המסמל את היצירתיות יותר מכל היא מלאכת המשכן, ועל כך ישנם מדרשים רבים. לכן מאוד בולט שהביטויים המופיעים במשכן מזכירים את בריאת העולם.

לפני חטא העגל, התיאור של השבת בא לאחר מלאכת המשכן. הכוונה היתה שבני ישראל יפנימו את המסר שאכן סדר העולם שיש ששת ימי יצירה ואז חייבים את השבתון, אסור להגזים עם היצירה.

לאחר החטא, התברר שהמסר הזה לא נתפס בעם ישראל. עם ישראל לא יכול להתחיל מששת ימי המעשה אלא צריך להתחיל בשבת. לכן בתחילת פרשת "ויקהל" פותחים בתיאור השבת ללא ההשוואה למעשה הבריאה.

זה הפשט של המדרש שישראל צריכים לשמור שתי שבתות, כאשר הכוונה לשתי הבחינות של השבת שלפני ואחרי החטא. משום כך משה צריך להקהיל את העם, להסביר להם כיצד עליהם לתקן את דרכם לאחר החטא.

בתיאור הנדבה שהביאו בני ישראל מוזכר (ל"ה, כ"ב): "חח וזום וטבעת וכומז כל כלי זהב".

הנוסח בא כתיקון על "פרקו נזמי הזהב" (ל"ב, ב). ה"חח" מוסבר על פי רש"י כצמיד, אולם ניתן להוסיף על כך הסבר נוסף. על מלך אשר אומר ישעיה: "ושמתי חחי באפק ומתגי בשפתיך והשיבתיך בדרך אשר באת בה" (ל"ז, כ"ט), וכן יחזקאל (ל"ח, ד'): "ושובבתיך ונתתי חחים בלחיך והוצאתי..." חח זו טבעת שמשמשת כרסן על מנת למשוך את המחובר אליה. המשמעות של כך היא ההגבלה של מי ששמים עליו את החח.

השפת אמת שואל מדוע הפסוקים (ל"ו, ה - ז') מתארים באריכות את הסיפור שהעם מרבים להביא נדבה והיה צורך למנוע מהם הבאה זו. נוסף על כך הוא מביא את פירושו של "אור החיים" הקדוש לגבי סתירה המופיעה בפסוקים. מצד אחד כתוב (ז') "והמלאכה היתה דים" ומאידך "ההותר". מסביר "אור החיים" הקדוש שבגלל חיבת עם ישראל היה נס שלמרות שהעם הביא יותר מהצריך הדבר נכלל במלאכת המשכן.

מוסיף השפת אמת, ונביא את לשונו (ויקהל תרל"ה): "ונראה כי ראו הצדיקים והחכמים כי נתפשט ההתנדבות יותר מהראוי. וחששו שלא יהיה עוד ברצון אמת לשם שמים. כי הכל הולך אחר הרצון לשם שמים... ולפי דרכנו פרשנו כי על ידי זה שמנעו עצמם אחר כך מהריבוי כדכתיב 'ויכלא העם'. על ידי זה תיקנו זאת היתרון שלא נתקלקל הנדבה ע"י התפשטות כנ"ל... וזהו פירוש המשנה משמיעין על השקלים ועל הכלאים שלא יתערבו רצונות אחרים לרצון הנדבה. וגם פירוש כלאים כמו 'ויכלא העם'... שהוא בחינת המניעה שיש גם כן במצות הנדבה כנ"ל, וז"ש 'העשיר לא ירבה'".

החשש שהיה קיים אצל משה הוא שהתנדבות יתר תביא לקלקול גדול כפי שהיה בחטא העגל. הפתרון שהובא היה "ויכלא העם". לעיתים קשה יותר למנוע מאדם להביא מאשר לגרום לו להתחיל להביא. המניעה של העם מלהביא יותר מדי היא שהשליכה על האופי של כל הנדבה שתהיה נדבה מצווים ועושים לשם שמים.

מתוך שיעור שהעביר הרב כ"ג אדר א' תשס"ה השיעור המלא נמצא באתר הישיבה ערך: יעקב קופל

